

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3·50 K, za Ameriko pa 4·50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Na vinski semenj in vinsko razstavo v Novó mesto!

Na Belo nedeljo 18. t. m. se odpre ob 11. dopoludne v sobani Tučkove gostilne v Novem mestu razstava dolenskih vin, ki je združena z vinskim semnjem. Na tej razstavi bo zbrana s svojimi vini vsa vinorodna Dolenjska. Zastopane bodo naše najboljše vinske gorice. Dolenjski vinogradniki želijo pokazati, kako dobra vina se dobe na Dolenjskem, odkar so se vinogradi prenovili, želijo pa tudi svoje pridelke prodati.

Ker je razstava namenjena v prvi vrsti vinski kupčiji, vabimo na razstavo vse vinske kupce širom naše dežele. Naj se je udeleže v kar največjem številu! Noben gostilničar, ki se želi preskrbeti s potrebnim vinom za poletni čas, naj ne zamudi ugodne prilike, priti na Belo nedeljo ali v pondeljek v Novo mesto in tukaj izbrati in kupiti potrebno vino. Obračamo se posebej na vse dolenske gostilničarje, ki prebivajo po nevinorodnih delih naše Dolenjske, zlasti tudi tiste, ki se zatekajo v druge dežele po vino. Vsi naj pridejo v Novo mesto in naj se doma preskrbe s potrebnim vinom! Obveljati bi moralo načelo, da točijo dolenski gostilničarji le domače vino! Ko bi se domači gostilničarji tega držali, potem bi ne bilo treba vinotržcev in nepotreben bi bil tudi predlog, ki se je stavil pri zadnjem zborovanju gostilničarske zadruge v Ljubljani mereč na to, da se vinotoči postavno odpravijo. Dokler se bodo sredi vinskih krajev kupovala in točila vnanja vina in naj se imenujejo že kakorkoli — kakor se godi sedaj na Dolenjskem — toliko časa bo težko zastopati stališče proti vinotočem, kajti slednjič in zadnjič se mora vinski pridelek le spraviti v denar. Vinogradi preveč stanejo, da bi vinogradniki svoj pridelek sami popili.

Pred vsem se obračamo danes na ljubljanske in gorenjske gostilničarje in vinske trgovce z vabilom, da se razstave in vinskega semnja mnogoštevilno udeleže. Ti so bili od nekdanj naših odjemalci in je naša nujna želja, da se nekdanje kupčijske zveze zopet obnove. Naša Dolenjska mora čim dalje bolj gledati na to, da se odpira kupčija navzven, na Gorenjsko, Koroško in v druge dežele. In zato vabimo vse ljubljanske, gorenjske in druge gostilničarje in vinske trgovce, da pridejo k nam in stopijo z nami v kupčijske zveze. Postreči jim hočemo dobro, pošteno in po ceni!

Res, da so naša vina nekoliko dražja kakor se dobe po drugih krajih. Vzrok tiči v večjih pridelovalnih stroških. Ali resnica je tudi, da tako prijetne in ljubke, pri tem pa lahke in zdrave pijače za poletni čas ni kmalo kje dobiti kakor pri nas na Dolenjskem.

Razstava vin ima pokazati pa tudi naš napredek v kletarstvu. Z dobrimi vspehi, ki jih imajo mnogi naši vinogradniki pri svojih vinih, naj se spodbujajo k posnemanju tudi drugi naši vinogradniki. Ob sklepu razstave se bo navzoče vinogradnike na vse opozorilo, kar se tiče kletarskega napredka pri naših vinih.

Iz tega stališča mora razstava zanimati vsakega vinogradnika, ki ima količkaj stanovske zavednosti in smisla za napredek!

Zato pričakujemo mnogoštevilne udeležbe tudi od strani naših vinogradnikov. Pokazati nam je, da je razvoj vinske kupčije saj tako potreben kakor naprava novih vinogradov in da želimo napeti vse sile, da se povzdigne prodaja našega vina.

—r—

Zatirajmo voluharje!

Letošnjo zimo nam je voluhar (krtica) napravil zopet veliko škode. Povsod se poznajo sledovi njegovega rovanja in spodjedanja. Njive so prerite z rovi voluharja. Posebno se vidijo rovi tik meja in potov. Mnogo škode je pri detelji, kjer so nam tudi miši spodjele mnogo korenin. Največ škode nam je pa napravil voluhar pri sadnem drevju, zlasti v drevesnicah.

Ta požrešni glodavec nam tako spodje mlado sadno drevo, da mu ne ostane nobena korenina. Celó debel se loti in vej, ki so tik zemlje pod snegom. S svojimi ostrimi zobmi ogloje korenine do zadnjega, tako, da ne ostane prav nič in da vzdigneš poškodovano drevo iz zemlje kakor kak kol.

Ker nam voluhar prizadeva od leta do leta mnogo škode, je treba, da ga preganjamo povsod, kar se da.

Proti voluharju — ki ga imenujemo navadno krtica, ki pa s krtico nima nobene sorodnosti — se priporočajo razna sredstva. Dobro ga zatiramo s polaganjem strupa v njegove rove. V ta namen se priporoča posebno korenje. Korenje se podolgič prereže, namaže po rezni ploskvi z arzeniko, zloži zopet skupaj in pretakne s kakim tanjšim klinčkom. Tako pripravljeno korenje se vtakne v rove in je izvrstna vada za požrešnega voluharja. Na ta način se jih je že mnogo zastrupilo in ko bi ne bilo nastavljanje zastrupljenega korenja nevarno drugim živalim, bi bilo to najenostavnejše sredstvo proti tej golazni.

Iz tega vzroka se novejšje časa bolj in v obče priporoča streljanje. S streljanjem se je že marsikje pregnalo škodljivega voluharja. Seveda je treba za streljanje časa in potrpežljivosti. S puško v roki je treba čakati na voluharja, kar je zamudno delo. Zato so se v novejšem času izumili posebni samokresi ali samostrelnice. Tako samostrelnico je n. pr. izumil neki Iv. Murovec ključavničar v Idriji. Ti samokresi se vtaknejo v rov in se sami izprožijo. V zadnjem času je izumil tudi ravnatelj

Lunaček v Št. Rupertu tako samostrelnico-voluharko, katero izdeluje puškar Fr. Ševčik v Ljubljani (v Židovskih ulicah) in ki stane 6 K 20 h. Ta samokres je en čevelj dolg in se položi pred odprt rov. Na petelinu je pritrjena žica, na katero se natekne košček korenja. To korenje mora segati v rov. Ko pride voluhar zapirat odkrit rov potegne za korenje in v tem trenutku se sproži petelin. Voluhar se na ta način sam ustrelji, ker je cev samokresa obrnjena v luknjo.

Priporočamo našim gospodarjem, da začno preganjati voluharje in da poskusijo zlasti močno prizadeti sadjarji in vrtnarji s samostrelnico, ki obeta po dosedanjih izkušnjah največ vspeha.

—r—

Trgovinska politika med avstro-ogrsko državo in Srbijo.

„Neue Freie Presse“ je prinesla o tem vprašanju jako aktuelen in umesten članek, iz katerega smo povzeli sledeče misli: Avstro-ogrsko vlada je v svoji noti (dopisu) velevlastim od 14. nov. 1908 obljubila, da dovoli Srbiji trgovinsko-gospodarske (carinske) ugodnosti, ako se vprašanje o priklopljenju Bosne in Hercegovine k Avstriji mirnim potom reši, t. j., ako velevlasti aneksijo priznajo. — Tak dopis je bila doposlala avstrijsko-ogrsko vlada velevlastim meseca novembra. Pa tudi v dopisu grofa Forgacha na srbsko vlado dne 6. marca 1909 se nahaja slična omemba. Pa avstrijski poslanec v Belgradu je bil za slučaj, da poda srbska vlada take izjave, kakor jih na Dunaju žele, sledeče obljubil: „Ko hitro bode avstrijsko-ogrsko vlada o tem obveščena, bode pripravljena započeti s Srbijo pogajanja o trgovinskih in prometnih vprašanjih.“

Po teh uradnih izjavah je naravnost mučno, ako se avstrijsko-ogrsko monarhija vsaj na videz postavi v položaj, kakor da bi ne hotela izpolniti dane obljube. Velevlasti so aneksijo potrdile, Srbija je dala izjave, ki so našo vlado zadovoljile. Če tudi avstro-ogrsko vlada ni sprejela tehnično-juridične dolžnosti, dovoliti zato Srbiji gospodarske koristi, vendar ni nikakega dvoma, da je v moralnem, družabnem in trgovinskem smislu zadala svojo besedo v tem pogledu. Po nazorih o zvestobi in veri, ki vladajo v občevanju med ljudmi in narodi, bi pri takih odnošajih in pogojih ne smela nastati carinska vojska neposredno potem, ko je srbska vlada izročila na Dunaju svojo mirovno noto. Zatrjevanje, da je vlada vezana na sklepe parlamenta, je sicer za visoki razvitek naše ustavnosti zelo častno, a žal kar nič prepričevalno. Če je bilo mogoče spraviti ustavnost z zakladnimi listki in z velikimi stroški za bojno opravo, katere delegacije še niso dovolile, v juridično zelo prisiljeno soglasje, tako bi se bila tudi prav lahko našla pot, po kateri bi se bilo nekaj tisoč prašičev prav parlamentarično spravilo čez mejo.

Obema vladama je bilo vendar možno dobaviti si ustavne živinske liste za srbsko meso, a iz strahu pred agrarci tega nista storili. Javno mnenje, ki se mu ni treba bati za poslaniške mandate, niti se poteguje za visoka mesta, ne bode nikdar pritrnilo temu, da je želja agrarcev važnejša nego ugled avstrijsko-ogrsko vlade. Ravno ta ugled bi se moral z denarjem in krvjo braniti, a sedaj se je žrtvoval volji agrarcev, ki pravzaprav pri carinski vojski niso dejansko zainteresovani, ker uvoz srbskega mesa in skrbskih prašičev je bil v jeseni in pozimi itak prav pičel. Zaupanja, katero uživamo v Evropi, ne smemo zapraviti. Naši besedi se mora povsod verovati. Mi smo s Srbijo politično obračunali in bilo bi krivično, ko bi ta dežela vsled carinske vojske gospodarsko trpela. Avstro-Ogrska je gospodarske koristi obljubila in jih mora dati. Ta carinska vojska, ki daje našim nemaloštevilnim sovražnikom v Evropi cel arzenal orožja v roke, mora takoj nehati. Vsak dan podaljšanja pomnožuje izgubo na zaupanju.

Tako piše nemški list in želeli bi bilo, da bi merodajni krogi te pametne besede uvaževali.

Politični pregled.

Japonska proti Angliji? Anglija je v mednarodnem konfliktu, ki se je vnel zaradi aneksije Bosne, bila vodilna sila. Ugovore, ki sta jih stavile Rusija in Srbija proti temu činu, je angleška diplomacija porabila zase. Hotela je s tem Avstrijo zaplesti in težave in konflikte, da dá trozvezi čutiti, da ji stoji nasproti nič menj močna troententa Anglija-Rusija-Francija. Anglija je pri tem računala na več možnosti: ali se Avstrija odpove trozvezi in se približa troententnim velesilam, vsled česar bi bila Nemčija popolnoma osamljena in dosežen prvi in zadnji cilj angleške politike, ali se pa Italija zveže z Anglijo, kar bi pomenilo za trozvezo precejšnjo, saj moralno izgubo, ali pa se Rusija ožunači in poseže po orožju. Zgodilo se pa ni po volji angleških diplomatov. Troententa je pokazala, da je zelo slaba. Francija je ostala v ozadju, Italija se ni na nobeno stran preveč angažirala, Rusija pa se je zbala avstrijsko-nemških bajonetov. Vseh polletne krize je bil končno ta, da so 11. t. m. poslaniki velesil izročili avstrijski vladi noto, s katero tudi formalno priznavajo aneksijo. Anglija pa ne miruje. Za svoj diplomaški poraz se namerava prej ali slej maščevati. Zato se zdaj naglo oborožuje. Pripravlja se na pomorski boj z Nemčijo, svojo najnevarnejšo tekmovalko na svetovnotrговinskem in svetovnopoliškem polju. V tem prizadevanju so resni Angleži postali celo smešni. Za pomnožitev lastnega brodogva agitirajo zdaj namreč tudi s tem, da zgradi tudi — Avstrija tri ladje po 200.000 ton. Zdi se pa, da Anglija pri svoji politiki ni računala na Daljni Vzhod. Iz Tokia se namreč poroča, da se angleška zaveznica, Japonska, pripravlja na to, da odpove pogodbo svoji dosedanji zaveznici. Vzrok je ta: Anglija se je v zadnjem sporu preveč približala Rusiji. Angleško-rusko prijateljstvo je pa za Japonsko, ki ima zaradi Mandžurije z Rusijo še vedno velik račun, nevarno. Drugič pa postaja konkurenčni boj med Anglijo in Japonsko na Kitajskem vedno hujši. Japonska je v tem oziru imela dozdej vezane roke. Teh vezi bi se zdaj rada iznebila.

Odpoved japonsko-angleške zveze bi imela velike posledice. 1. Bila bi v nevarnosti Indija, oziroma angleško gospodstvo v Indiji. Kajti tako v pogodbi z Rusijo, kakor v pogodbi z Japonsko si je Anglija zagotovila nemoteno posest v Indiji. Japonska pa je od nekdanj središče protiangleške propagande, kar se tiče Indije. Saj obstoja v Tokiju japonsko-indijska liga, v kateri se vzgoje voditelji protiangleškega gibanja. 2. Anglija bi bila primorana vzdržati v tihomorskih vodah veliko brodogve. Ko je Japonska porazila Rusijo, je Anglija skoraj vse svoje brodogve v Tihem morju odpoklicala domov, kjer ga rabi proti Nemčiji. Če Japonska odpove pogodbo z Anglijo, pa se bo nujno vojna pomorska moč Anglije v severnem morju oslabila. Pravijo, da je namera Japonske maslo Aerenhalovo in Bülowovo.

Nekateri listi so mislili, da je vse to le navadna politična kombinacija brez podlage, a italijanski listi poročajo, da je Japonska odpovedala zvezo z Anglijo; pravijo, da se Anglija sedaj zveže s severno-ameriškimi Zjedinjenimi državami (?).

Anglija. Iz Londona se poroča raznim listom, da nameravajo Jakobiti in Stuarti vreči kralja Edvarda s prestola in proglasiti bavarskega princa Ruprehta angleškim kraljem. Že te dni nameravajo baje razširiti dotične proglase.

Srbija. Pomirila se je Avstrija, a Srbija stoji še vedno pred negotovo bodočnostjo. V staroradikalnih krogih se govori, da se kralj Peter zares pogaja z vlado glede odstopa ter da zahteva 360.000 frankov apanaže na leto. Ako mu skupščina to vsoto prizna, odstopi na korist sina Aleksandra. Kralj je baje uvidel, da mu ni mogoče pridobiti si na evropskih dvorih potrebnega ugleda. Kedar namerava obiskati kak dvor, zadene še vedno ob ovire, ki jih ni mogoče premagati. V Belgradu pa sploh sodijo, da so dnevi Petrovega vladanja šteti.

Prince Jurij. Prince Jurij odpotuje na Angleško baje koncem tega tedna. Preje se pa morajo končati pogajanja med njim in vlado, ki jih vodi Pasič in ki merijo na to, da se princu izplača večja vsota, da zapusti Srbijo. Dalj kot eno leto se princ ne bo mudil v inozemstvu. Posebna državna komisija se bavi s tem, kje naj prestolonaslednik nadaljuje študije. Gre se za to, da študira na belgradski univerzi ali se pa poda v Bonn.

Aneksija priznana. Poslaniki velevlasti imajo že vsi v rokah noto, v kateri velevlasti izjavljajo, da smatrajo § 25 berlinske pogodbe za razveljavljen in priznajo aneksijo. Noto izroče vsi poslaniki skupno. Po izročitvi note bo cesar barona Aehrenthala povišal v grofovski stan in tudi več nemškimi državnikom podelil visoke redove.

Hitro se še naročite na „Dol. Novice“!

Odpušcanje rezervistov. Vojno ministrstvo je odredilo, da se rezervisti iz Bosne, Hercegovine in Dalmacije odpuste, razorože in zopet vpostavijo v neaktivno stanje. Pošiljanje vojakov v domovino bo trajalo precej časa, čeprav hoče vojno ministrstvo že z ozirom na velikanske stroške, ki znašajo za vzdrževanje zvišanega stanja okoli milijon kron na dan, demobilizacijo čim prej izvršiti.

Črna gora. Dr. M. Harden piše v berlinskem listu „Die Post“ o svojem pogovoru s črnogorskim knezom Nikito. Knez je opetovano s solzami v očeh povdarjal, koliko se imata on in njegova rodbina zahvaliti cesarju Francu Jožefu in kako bi ga bolelo, če bi moral podleči bojevitosti svojega ljudstva ter se spustiti v vojno proti sosedni monarhiji. Avstrijski poslanik v Rimu grof Lietzow je izročil ministru Tittoniju noto, s katero Avstrija ustrezne intervenciji Italije, da se čimprej izpremeni § 29. berlinske pogodbe glede na Črno goro.

Italija se noče nikomur zameriti. Glede na sestanek med italijanskim ministrom za zunanje zadeve Tittonijem in nemškim državnim kanclerjem Bülowom, ki se je vršil 11. t. m. v Benetkah, piše oficiozna „Tribuna“, da je brez dvoma dokaz prisrčnega razmerja, ki vlada med Italijo in Nemčijo, da pa ni bil po političkih povodih povzročen (??) in tudi še ni gotovo, ali bo imel političke posledice. Nikakor ni res, da je sestanek imel namen trozvezo obnoviti ali pa jo utrditi. Utrditi trozveze ni treba, ker je itak trdna, obnoviti pa pred časom tudi ne, ker sploh ni odpovedana (torej teče do 1912). — To zavijanje laškega oficioznega lista je pač skrajno smešno. Vsak otrok ve, da Bülow ni šel v Benetke samo zato, da si ogleda novi Markov stolp, ampak zato, da se s Tittonijem pošteno pomeni, kaj pravzaprav misli. In ker so zdaj šanse za trozvezo ugodne, je Tittoni brez dvoma odgovoril, da se z Nemčijo in Avstrijo v vsem popolnoma strinja in trozveze ne bo odpovedal, dokler — to si je pa seveda samo pri sebi mislil — Italija ne reorganizira svoje jalove armade.

V Carigradu — vstaja. V avdijenci dne 8. t. m. je sultan izrazil velikemu vezirju svojo skrb zaradi notranjega položaja in obžaloval, da so iz Yldiza odpravili garde. „Jeni Gazetta“ priporoča z ozirom na notranjo nevarnost dvomesečno premirje med strankarskimi glasili ter zahteva ustanovitev koalicijskega ministerstva, v katerem bi bile zastopane vse stranke. Mladoturški odbor je poslal svojim podružnicam izjavo, da obžaluje umor glavnega urednika lista „Serbesti“. Liberalna „zveza“ je pri policijskem ministru protestirala proti obdolžitvi, češ, da je v zvezi z armenskim revolucionarnim odborom pripravila bombe in da čaka le znamenja za prelivanje krvi. Morilcev urednika Hassan Fehmija še nimajo. Podpolkovnik Assim bej je pozval vojnega ministra, naj izstopi iz mladoturškega odbora ali pa odloži svojo čast, kajti častniki niso za to na svetu, da bi sodržavljane zavratno morili. Vojaki v Carigradu so se uprli. Štambul — turški del mesta je ves zastražen; — nič ni gotovih novic. Del vojaštva je naskočil parlament. Vojaki oblegajo sultanovo palačo; pravijo, da je vojni minister pobegnul.

Najnovejše.

Japonska ne odpove Angliji pogodbe, tako izjavlja japonski veleposlanik v Londonu.

Turčija. Veliki vezir z vsem kabinetom je podal ostavko, ki jo je sultan sprejel. Uporniki so začeli, ko jim je bilo to naznanjeno, streljati od veselja. Uporne čete so na to odkorakale v vojašnice. O polnoči je nastal po celem mestu mir. Mladoturki, sedaj vladajoča stranka, je podlegla; vojaki so pomiloščeni.

Bolgarija je pripravljena za splošno mobilizacijo; po prvih vesteh o upor v Carigradu se je sešel bolgarski ministrski svet, ki je sklenil porabiti ugodno priliko in predložiti velesilam, da rešijo vprašanje o neodvisnosti Bolgarije proti volji Turčije.

Zabavi in pouku.

Judež.

Slika iz vaškega življenja.

(Dalje.)

Ves zasopel je prišel Judež pred sodnijo. Pred vrati je obrisal velike črevlje, potem pa počasi odprl vrata. Zdaj ni vedel, kam bi se dejal. K sreči pride nasproti vratar. Judež ga pozdravi in vpraša: „Ali so oni tisti, ki jim pravijo sodnik?“ Vrtar ga pouči, naj gre po stopnicah v prvo nadstropje na levo. Judež je krevljal nerodno po stopnicah. Vrata na levo so bila odprta, najprvo je bila pisarna. Tu je vprašal pisarja: „Ali so gospod sodnik doma?“ „Doma,“ je odvrnil osorno pisar, „česa želite?“ „I, no, govoril bi rad z njimi, zato pa vprašam.“

Pisar mu pokaže v sosedno dvorano.

Sodnik ga je že od daleč zagledal, poznal ga je dobro, bil je že dolgo v tistem kraju. Še predno je mogel Judež pričeti, ga je nagovoril prijazno: „No, Judež, kaj bo dobrega?“

Judež se nerodno odkrije in prične: „Nekaj bi jih prosil, pa ne vem, če bom uslišan.“ „Kar govorite,“ veli malomarno sodnik. Judež se vsede široko na stol pred sodnika, popravi očala in odkašlja:

„Vejo, zadnje dni se mi je zgodila velika krivica. Kakor me vidite, sem revež bolehen, sem pa rekel, bom pa malo počil in si privoščil malo boljše hrane. Pa kaj se je zgodilo, z babnico sva prišla navskriž. Pobrala mi je ves denar, niti vinarja nimam sedaj. Od takrat me sovraži. Oni dan sem jo nekaj vprašal, je pa zarezala name: „Kaj te briga!“ Drugi dan so pa povedali sosedje, da nisem več gospodar na svoji kmetiji, da mi je vzeta vsa veljava pri hiši.“

„Že dobro očka, le domov pojdite,“ ga pogovarja sodnik.

„Ampak, pomislijo naj, gospod sodnik,“ nadaljuje Judež užaljeno, debele solze so mu drle po obrazu, „ali ni to lumparija? Pomagajte, vi lahko pomagate! Kje so postave, kje pravica? V sramoto so me pripravili, vse so mi pobrali: premoženje, denar; še iz hiše me bodo pahnili.“

„To se ne bo zgodilo, očka,“ ga tolaži lepo sodnik, „kar domov pojdite in lepo se imejta s Cilo, pa bo vse dobro.“

„Pojdem,“ je zavpil, „toda pomagajte! Zakaj držite z babnico? Ali ste povsod jednaki? O, le bodite, še utepalo se vam bode, kajti, pride dan, ko bo zmagala pravica, in takrat bom zmagal jaz.“

„Sedaj je dosti,“ zaupije sodnik precej srđito, minula ga je že potpežljivost, „poberite se od tod, hitro, tam so vrata!“

Judež je molče odkrevljal po stopnicah. Zunaj se je obrnil nazaj ter žugal s palico: „Se pride plačilni dan! Na Dunaj pojdem, do presvetlega cesarja! Tam bodo že povedali, kdo ima prav.“

Razkačen je ubral na to proti domu. Šel je počasi in zamišljeno. Ni pričakoval, da bi tako slabo opravil. Vsled tega vendar ni obupal. „Primaruha, da jih uženem,“ je godrnal sam pri sebi. „Na Dunaju jim bodo pokazali!“ — Prikrevljal je do gozda. Ozrl se je pazno okrog, če ga nihče ne vidi, in ker ni čutil žive duše, je sedel na kamen. Tu je vzdihal in stokal, jezil se je na ves svet. „Tam, v kancliji so pa tiči, je godrnjal poluglasno, „kar poberi se, mi je rekel. No, kaj sem hotel, šel sem. Toda plačilni dan pride. Ko dobim od cesarja pravico, pa ne pojdem; takrat se bo Janez postavil, ne bo se dal kar tako odpraviti.“

Med tem so se začeli po cesti koraki. Judež je utihnil in se plaho ozrl. Proti njemu je krevsal znani berač Condež. Ta berač je bil pravi tič, zvit in prekanjen kakor lisica. Že od daleč je upil nad Judežem: „Kaj pa počneš tukaj?“

„Kar hočem,“ mu odgovarja trpko Judež.

„Oho, Judežev očka, so pa danes gotovo z levo nogo vstali,“ se norčuje berač, „potem te je pa babnica v kropile nesla, kaj ne? Zato si tako osoren.“

„Ne, ne,“ odgovarja Judež mirneje, „v sodniji sem bil.“

„V sodniji? brrrr. Sodnije se pa tudi jaz bojim. Raje grem na Triglav plezat lačen in žejen, kakor pa samo enkrat v sodnijo.“

„Tudi jaz hodim nerad tjekaj, a šel sem radi one stvari. Morda si slišal?“

„O slišal slišal. Česa pa tudi Condež ne sliši? Pripovedujejo, da ti je baba hlače vzela. Ali je res?“

„To so storili po krivici, Condež saj me poznaš, poznaš tudi mojo babnico, kaj ne?“ Debele solze so zalile Judežu oči.

? Ali ste že naročeni na ?
? Dolenjske Novice ?

„Poznam jo, poznam, še predobro jo poznam. Pa tudi tebe poznam noter v srce. Dober človek si, vedno te imam rad, zato se mi smiliš. Tvoja baba je hudobna kot satan, vse napake ima nad sabo; copernica je, z vragom je v zvezi in s celim peklom.“

„Coprnica?“ — Judež je skočil po konci.

„Da, coprnica. Čudno, da še ne veš. Cela okolica tako govori. In to je tudi resnica.“

Judežev obraz se je krčevito zgubančil. „Nesrečnež,“ je vzdihoval, „moja žena čarovnica, v zvezi z vragom... huuu! Zdaj vem, zakaj mi v sodnji nečejo pomagati. Cila je tako začarala. Uuuu! Pa vendar na Dunaj pojdem, tam gotovo čarovnice nimajo moči.“ Poslovil se je kratko od berača, ter krevsal zamišljen domov.

Cila je kuhala večerjo, ko je stopil Janez v vežo. „Dober večer,“ ga je pozdravila prijazno, a nobenega odgovora. Prinesla mu je večerjo, a takrat je postal Janez kakor besen, oči so se mu bulile. „Spravi se mi izpred oči“, je zarjul, oči so se mu izbulile v divji nasmeh. „Ha, misliš, da me bodeš, copernica; zastrupila bi me rada, u u u! V tvoji hiši ne maram več bivati. Od slej bom stanoval v uljaku. Uljak je moj, in pa vrtec zraven njega. Uu!“

Drugi dan je znosil Judež vso svojo ropotijo v uljak. Kupil je k vratom ključavnico ter se preselil popolnoma vanj. Živel je kakor samotar. Po dnevi se je potikal po hosti, kjer je sekal palice, ki jih je potem prodajal po okolici. Kmetje okrog so ga preživljali. Doma ni jedel, ker si je vtepel v glavo neumno misel, da ga misli žena zastrupiti ali začarati. Bil je ljudem v smeh in zabavo. Mladina ga je rada poslušala, ko je pripovedoval o coprnicah in o svoji revščini. Njegova narava je bila kakor jesensko vreme. En čas je jokal, en čas pa pel. Kadar je jokal, so mu tekle debele solze, a kmalu se je obrisal, obraz se mu je zvedril in začel je: Še pride pravica, o še pride: bomo že na Dunaju tako naredili.

„Kako bode te naredili,“ so ga uprašali vaški paglavci.

„Bodete že videli, radovedneži smrkavi, v nedeljo poslušajte.“

To je bilo smeha potem tisto nedeljo, ko se je zjutraj po sv. maši spravil Judež na kamen pred cerkev. Vaška otročad je kar drla okoli njega, tudi odrasli so ga gledali. In Judež je začel govoriti. „Ljubi Kristjani! Mnogim je znano, kako se mi godi. Gospodarstvo so mi vzeli in ves denar, sovražijo me. A to še ni vse. Vi ne veste, moja žena je coprnica. Tudi jaz nisem dolgo vedel, zdaj pa vem. Čarovnica je, prava čarovnica. Točno zna delati, na metli se vozi po oblakih in kdo ve, kaj še zna. Celo doktorji v kanceliji se je boje. Ko sem šel tje, kaj, mi niso hoteli pomagati. Zato pojdem na Dunaj, tam čarovnice nimajo moči. Cesarju bom potožil svoje nadloge, in cesar se me bode usmilil. Dati bodo morali nazaj, kar so mi vzeli. Ko pa se vrnem, bom povedal, kako se mi je godilo.“

Tako je Judež končal. Vse se je smejala. Tisti teden so govorili po okolici le o Judežu. Judeža pa je med tem zmanjkalo, šel je na Dunaj. Nihče ni vedel, kdaj in kako je izginil. Cila je doma gospodarila.

(Konec pride.)

Starograjski plemenitaši Obričani.

Spisal Ivan Steklasa.

Med mnogoštevilnimi gradovi, ki so razvrščeni po okolici novomeški, je brez dvoma eden najstarejših Stari grad na levem bregu Krke nedaleč romantičnih Otočic. Pisatelj zgodovine Šempeterske fare na Dolenjskem Ivan Šašel je nam zapisal v omenjeni knjižici mnogo pravljic, ki pokazujejo na starodavnost omenjenega grada. Franc Anton pl. Breckenfeld je bil mnenja, da je grad iz IX. veka, a ne od rimskih časov, kakor so mislili neki drugi pisatelji. Neverjetno pa ni, da so bile v teh krajih rimske naselbine, kar spričuje rimski denar cesarice Faustine, ki je bil tukaj najden l. 1886., saj je skoz te kraje peljala rimska cesta iz današnjega Trebnjega (Prætorium Latibicorum) v Drnovo pri Krškem (Noviodunum) ter dalje proti Sisku. Prvikrat se nahaja v listinah omenjen Stari grad l. 1215. L. 1452. se imenuje grad ležeč v Slovenski Krajini. Od starograjskih graščakov so znani l. 1300. Frišo in njegov sin Filip I., l. 1386. Eberhard in l. 1390. Ivan Starograjski. Vlastelina Eberhard in Purhard sta prodala del Starega grada Celjskemu grofu Ulriku in njegovemu bratu Hermanu, kar je potrdil oglejski patrijarh Ludovik 15. marca l. 1360., ker je on dajal grad v fevd. Ščasoma je prišla vsa graščina Celjskim v last. Grofu Hermanu jo je podelil v fevd l. 1384. patrijarh Filip Alenonski, grofu Vilhelmu in njegovemu

stričniku Hermanu pa patrijarh Janez 19. februarja l. 1389. ter grofu Hermanu iznovič patrijarh Ludovik 6. maja l. 1425.

Celjski grof Fridrik je prodal Stari grad l. 1447. Petru Obričanu, in od tega časa pa do l. 1617. so bili Obričani pravi posestniki te graščine. Obričani so bili slovenskega rodu, kar spričuje že samo rodbinsko ime. Bili so samo vitezi, do višjih plemenitaških časti se niso pospeli, kakor tudi ne do velikega imetka. Leta 1460. se omenja v neki listini Urša Obričan, bržkone hčer Petrova, kot soproga Andreja Glogovica, vlastelina v Slovenski marki. Naslednik Petrov pa je bil Erazem. O tem pripoveduje Valvasor (XI. 15), da se je še mladoben zaročil s hčerko Ivana Scharpfa ter se zavezal pod kaznijo, da se je ne odreče. Ko je pa odrasel, se je premislil ter prosil cesarja Maksimilijana I., da ga odreši prisega, kar je cesar tudi zares storil. Le ta Erazem Obričan je bil že l. 1529 kranjski bojni svetnik ter se je odlikoval med mnogimi drugimi kranjskimi junaki v bitki pred Dunajem l. 1529. proti Turkom. L. 1531. nahajamo Erazma Obričana v velikem kranjskem deželnem odboru, a na zboru v Dolenjem Dravogradu je bil imenovan l. 1531. med drugimi zapovedniki za podstotnika s plačo 40 goldinarjev mesečnih v deželi, a izven dežele s 50 goldinarji. L. 1533. pa je zastopal Erazem Obričan poleg Jakoba Lamberga Maksa Stettnerja in M. Schenka kranjske stanove v poslanstvu pred kraljem Ferdinandom I., pri katerem so izposlovali, da se je prodajala sol še nadalje na Kranjskem za proizvodno ceno. L. 1536. je bil Erazem Obričan član iz Kranjske določenih poslancev na zboru peterih dolnjeavstrijskih dežel na Dunaju, kamor je bil sklican radi dogovora glede obrambe proti Turkom. Zbor je trajal od 1. decembra l. 1536. do meseca marca l. 1537. Po tem takem Erazem Obričan ni padel v boju s Turki l. 1534, kakor trdi Valvasor (XI. 15), ker je sodeloval na dunajskem zboru še l. 1537. Jeli kesneje zaglavil v boju s Turki, nimamo nobenega dokaza.

Na Krajini je služilo bržkone več Obričanov. Nam so znani Danijel in Kristof, oba stotnika v Bihaču, ter Kristof mlajši veliki stotnik v Žumberku in namestnik karlovškega generala. Obričani so prišli v službo na Krajini gotovo po posredovanju Lenkovičev, ki so bili njihovi najbližji sosedje. Lenkoviči so bili namreč ob istem času, kakor Obričani v Starem gradu, graščaki v bližnjih Otočicah. Ivan in sin mu Jurij Lenković sta služila oba na Krajini ter tukaj dosegla največje časti in velik upliv. Ivan Lenković je začel služiti v Bihaču, ko se je povrnil z Dunaja l. 1529. kot namestnik (poročnik) stotnikov Erazma Turna in Petra Kegleviča, dokler ni prišel l. 1537. za stotnika v Senj, kjer je ostal do l. 1549. Potem je bil stotnik žumberških Uskokov in komesar Krajine, dokler ni postal vrhovni zapovednik pomožne vojske na Hrvaškem in v Slavoniji (l. 1556 do 1567). Kot tak je spravil Obričane v krajiško službo, a ravno tako jim je bil kesneje sklon njegov sin Jurij kot general hrvaške Krajine (l. 1593 do 1601).

Danijel Obričan je bil stotnik v Bihaču l. 1583. Kdaj je prišel na Krajino, nam ni znano. Služil pa je že poprej tukaj, kajti v nekem popisu večih napadov na Hrvaško iz l. 1575 do 1582. je zapisano k 9. decembru l. 1576., da je sodeloval Danijel Obričan v neki praski s Turki pri Stenišnjaku, blizu današnjega Karlovca. Najhujše borbe s Turki pa so bile od l. 1580 do 1592. radi Bihača. V tem času sta bila v Bihaču stotnika Sebastijan Lamberg (1579 do 1581) in Franc Rössler (1581 do 1583). Le-ta je nasledil Danijel Obričan, toda le za kratko dobo, kajti že 17. decembra l. 1583. je padel v boju s Turki pri Drežniku (Rakovici). Danijel Obričan je malo prej v nekem boju ujel nekoliko prav imenitnih Turkov, katere je potem vodil v Karlovce, kjer jih je hotel izročiti tamošnjemu generalu. Turki so o tem zvedeli, zbrali jako četo ter napadli stotnika pri Drežniku, kjer se je vnel hud boj. Spremstvo Obričanov, ki je štel 52 mož, je bilo razbito in pobito, med drugimi je padel tudi sam Obričan. Le 11 mož se je rešilo, in sicer 8 v Slunj, a 3 v Drežnik. Turški ujetniki so se rešili vsi, le Vodaja Hasanaga je ostal zasužnjen v Bihaču. Truplo Danijela Obričana je našel Crni Vraneš, a prinesla sta ga v Bihač Pavel Stifković in Ivan Gradčanin, kjer je bilo tudi pokopano. Glas o smrti Obričanovi je prinesel v Karlovce Nikolaj Barborić.

Iz poročila krajiškega komesarja Ahaca Turna o stanju hrvaške Krajine nadvojvodi Karolu je razvidno, da je imel pokojni stotnik bihaški Danijel Obričan dobiti od svoje plače še 2948 goldinarjev in 40 krajcarjev. Glede tega zneska so se pa zglasili hitro njegovi upniki pri karlovški polkovnijski sodnji ter ga zahtevali zase. Od te svote je dobil ljubljanski trgovec Ivan Numb 496 goldinarjev, dočim je ves ostali znesek ostal založen pri polkovnijski sodnji v Karlovcu.

Od l. 1590. do 1592. je bil sin pokojnega Danijela Krištof Obričan stotnik v Bihaču. Takrat so Turki najhuje pritiskali na to trdnjavo. Po redu so osvajali trdnjave v okolici bihaški. Tako je Krištof Obričan sporočil kranjskim stanovom, da je Hasan paša osvojil Ripač proti koncu leta 1591. in da se je podal proti Sturliću in Blagaju povsod paleč in robeč. L. 1592. je prišel slednjič red tudi na Bihač. Ko je početkom leta 1592. stotnik Krištof Obričan nekega dne nadziral dela pri utrjevanju mesta, ga napadejo Turki iz zasede in ulove. Spremnstvo stotnikovo se je razbežalo, a v mestu samem je nastal velik strah in huda zmešnjava, ker niso imeli zapovednika, da jih vodi in brani. Zadnji stotnik je bil Josip Lamberg, kateri je predal Turkom trdnjavo 19. junija l. 1592. pod pogodbo, da sme posadka slobodno oditi iz Bihača. Toda Turki po pogodbo prekršili. Ko se poda posadka na pot, jo Turki napadejo in pobijejo vse razen stotnika Lamberga in še šest drugih vojakov. Josipa Lamberga so kesneje radi predaje poklicali pred vojaško sodnijo, toda nje ni ostalo nič zapisanega, da je bil radi tega kaj kaznovan. Tudi nam ni ostal noben glas, kaj se je zgodilo z ujetim Krištofom Obričanom. Bržkone je umrl v sužnosti.

Leto dni po padcu Bihača se je dogodila znamenita bitka pri Sisku (22. junija 1593), kjer je dobil Hasan paša svoje za sluzeno plačilo, izgubivši bitko in življenje v Kolpi. V tej bitki je sodeloval Krištof Obričan mlajši bržkone sin ujetega stotnika bihaškega; vodil je 100 konjnikov kranjskih, kateri so bili pa večidel pobiti, kakor sporoča sam zapovednik Andrej Turjaški nadvojvodi Ernestu o porazu Turkov pri Sisku. Ta mlajši Krištof Obričan je postal izza Petra Erdoda (1592 do 1600) veliki stotnik nad Uskoki v Žumberku. L. 1602. pa je dobil to stotnijo Nikolaj Gregorijanec, vlastelin v Moknicah, a Krištof Obričan je odšel v Karlovec za stotnika nemške čete, ter je bil l. 1609. član polkovnijske sodnije karlovske za generalovanja Vida Kisla (1601 do 1609). Po smrti njegovi je postal namestnik Krištof Obričan. Kot podgeneral je imel dosta opraviti z Vlahi, ki so se takrat naseljevali po Hrvaškem. Tako ga prosi senjski stotnik Žiga Gusić, da poizve pri nadvojvodi Ferdinandu, kaj naj ukrene z novo prispelimi Vlahi, in je li bi jih smel naseliti okoli Brloga ter da jim sme postaviti poglavarja, dokler ne pride odgovor od nadvojvode. Tudi s senjskimi Uskoki je imel Krištof Obričan hude borbe. Tako je odredil proti najhujšima obtoženecema Ivanu in Mihi Vladkoviću preiskavo in razpravo pred karlovske polkovnijske sodnije, kjer je bil Miha obsojen na smrt, Ivan pa oproščen. Kot karlovski podgeneral je moral biti tudi večkrat član komisij, ki so določevale meje naseljenim Vlahom. Tako je bilo tudi l. 1612. sklenjeno, da se pošlje velika komisija v Ogulin, ker so se stari prebivalci pritožili, da jih izpodrivajo nasilni Vlahi. Takrat pa je bil Krištof Obričan že bolehen ter je prosil nadvojvodo, da ga sme zastopati v komisiji njegov poročnik Ivan Fridrik Ravbar, kar je nadvojvoda tudi dovolil. Ob enem je prosil Krištof Obričan nadvojvodo za dopust, da more za nekaj časa oditi iz Karlovca radi odmora v Toplice pri Novem mestu, kamor so takrat zahajali tudi velikaši iz Hrvaške. Če se je Krištof Obričan od tukaj povrnil zopet na svojo mesto v Karlovec, ali je ostal na svojem posestvu v Starem gradu, ni nam znano, ker ga ne nahajamo od l. 1612. v nobeni listini več. Valvasor (XI. 15) pravi, da je umrl Krištof Obričan okoli leta 1615., Ivan Šašelj pa navaja leto smrti 1617. V nekem spisu, v katerem brani Vuk Krištof Frankopan svoje pravice pred kraljem Ferdinandom II. na svoja posestva v Gomirju, Moravicah in Vrbovskem, omenja med drugimi zapovedniki na Krajini, katerim so bili podložni Vlahi, naseljeni v teh krajih, tudi Krištofa Obričana, takrat l. 1622. že mrtvega. Ker je Krištofu Obričanu umrl sin Jurij v Ljubljani že 2. aprila l. 1682., a ni imel drugega potomca, je z njim izumrl rod Obričanov. Njegova dedščina se je razdelila na 60 delov. Stari grad je kupil Jernej Valvasor, oče zgodovinarja Ivana Vajkarda, kateri ga je pa že l. 1639. prodal Jurju Matežiču. Le-ta Matežič počiva s svojo soprogo Felicito, ki je umrla l. 1645. v kapelici nad gradom. Potem so postali lastniki Starega grada plemeniči Seethali in od l. 1698. nadalje ga je posedovala rodovina Breckenfeldov, ki so ga imeli v lasti še v začetku 19. stoletja. Zdaj pa je fideikomisna lastnina g. grofa Margherija, ki je pred nedavnim prav ukusno obnovil ta starodavni grad.

Konj, prt in rožič.

Ruska narodna pripovedka. Poslovenil Ivan Steklasa.

Bila je neka žena, ki je imela sina bedaka. Enkrat najde bedak tri grabova zrna, se poda za vas ter jih tamkaj posije. Ko izide grah, ga začne čuvati. Ko pride enkrat k grahu, opazi, kako sedi na njem žrjav in kljuje. Bedak se priplazi in ulovi žrjava. „O!“ pravi, „ubil te bom!“ A žrjav mu odgovori: „Ne, ne ubij me, dal ti bom darček.“ „Daj!“ reče bedak — in žrjav mu da konja rekoč: „Poželiš li denarja, reci temu konju: stoj! a ko nabereš denarja, reci: no!“ Bedak vzame konja in reče, ko ga zajaše: Stoj! Konj se precej razspe v srebro. Bedak se zakrohoče, potem pa reče: No! in srebro se spremeni v konja. Bedak se poslovi z žrjavom, odpelje konja domov, ga spravi na dvorišče in od tukaj naravnost k materi v hišo, pa jej ostro naroči: „Mati! ne recite: stoj! recite: no!“ a sam se poda zopet v grah. Mati je dolgo razmišljala: „Zakaj mi je povedal ti besedi? Daj, da rečem: stoj!“ In zares reče. In glej, konj se razspe v srebro. Starki se zakresijo oči, začne hitro grabiti denar v svojo košarico, in ko je bilo dosta, reče: no!

Med tem najde bedak zopet žrjava v svojem grahu, ga ulovi ter se mu zagrozi s smrtjo. Toda žrjav mu reče: „Ne ubij me! dal ti bom darček.“ In da mu prt rekoč: „Glej, ko boš hotel jesti, reci: razvij se! a ko poješ, zapovej: zvij se!“ Bedak precej poskusi in reče: „Razvij se!“ Prt se razvije, on se naje in napije ter reče: „Zavij se!“ Prt se zavije. On ga vzame in odnese domov. „Glejte mati, ne recite prtju: razvij se! nego recite: zavij se!“ A bedak sam gre zopet v grah. Mati pa je naredila s prtom kakor s konjem in reče: „Razvij se!“ in začne se gostiti, jesti in piti vse, kar je bilo na prtju. Potem reče: „Zvij se!“ Prt se zvije. In zopet ulovi bedak žrjava v grahu. Le ta mu podari rožič, in ko se vzdigne v značne višine, mu zakriči: „Bedak! reci: Iz rožiča!“ Bedak je zares izgovoril to besedo na svojo žalost, kajti v tistem trenutku skočita iz rožiča dva dečaka s kijema, začneta mlatiti po bedaku ter ga bijeta tako dolgo, dokler se ni zvalil na zemljo. Žrjav zavpije iz višine: „V rožič!“ — in dečaka se skrijeta. Bedak pride k materi ter jej reče: „Mati ne recite: iz rožiča! nego recite: v rožič!“ A ko sin odide k sosedom, zapre mati vrata s kljuko in izpregovori: „Iz rožiča!“ Precej skočita dva dečaka s kijema ter začneta biti starko; ona vpije na ves glas. Bedak sliši vpitje, beži na vso moč, zgrabi za kljuko ter zakriči: „V rožič!“ Ko se starka oddahne od udarcev, odpre bedaku vrata. Bedak vstopi in reče: „Vidiš tako je, mati, jaz sem ti rekel, ne govori tako!“

In glej, bedak je namenil tudi goste pogostiti, pa je povabil gospodo in boljare. Komaj pa so se le ti zbrali in posedali, pripelje bedak konja v hišo in reče: „Stoj, dobri konj!“ Konj se razspe v srebro. Gosti se začudijo ter začno grabiti srebro in polniti ž njim svoje žepe. Bedak reče: No! in konj se zopet postavi, ali brez repa. Bedak vidi, da je še čas, da postreže s čim svojim gostom, izvleče prt ter reče: „Razvij se!“ Zdajci se prt razvije, a na njem glej raznih jedi in pijač v obilju. Gosti začno piti, gostiti se in veseliti. Ko se vsi zasitijo, reče bedak: „Zvij se!“ — in prt se zvije. Gosti kar zinejo ter pravijo v smehu: „Pokaži nam bedak še kaj takega!“ „Pa dobro“, odgovori bedak, „za vas morem prinesiti tudi rožič.“ Gosti se kar zgrnejo in zavpijejo: „Iz rožiča!“ Od nekod se prikažeta dva dečaka s kijema, začneta mlatiti po gostih z vso silo ter bijeta tako dolgo, da so bili prisiljeni povrniti ukradeno srebro ter hitro pobegniti. A bedak ostane z materjo, s konjem, prtom in z rožičem do svoje smrti, zbiraje vedno več blaga.

Dopisi.

Iz Št. Jerneja. Z napredovanjem 20. stoletja se vidi tudi po Dolenjskem, sicer samo šele po državnih cestah po letu, ob večjih praznikih cestni nasprotnik konjev, automobil, katerega se vsi mladi in stari konji boje. Voznik je večkrat v smrtni nevarnosti, voz se navadno razbije, mladi konji pa, kateri se vsakokrat splašijo, velikokrat zdravj domov ne pridejo. Te praznike se je tudi taka nesreča pri Št. Jerneju zgodila, pri kateri se je ena kočija čisto razbila. Osebe, katere so bile v vozu, so pravočasno odskakale. Ta slučaj pa ni prvi, takih je že več. Znano je, da so bili konji, kateri so bili v Št. Jernejskem žrebetišču poleg državne ceste v prostem zrejenu, brez plašljivosti, in tudi prvo vprezanje ni delalo pri teh žrebetih nikake težave.

Razširjajte, naročujte 'Dol. Novice'!

Umestno bi toraj bilo, da bi poklicani deželni krogi z podporo kmetijskega in vojniškega ministerstva, na katero zadnje se pri reji konjev in izbiranju žrebcev na Dolenjskem največ ozir jemlje, nakupili en avtomobil, kateri bi se po skupnih pašnikih (gmajnah) lahko včasih v korist konjski izobražbi prevažal. Prepričani smo, da bi tudi konjerejci sami ob sebi včasih svoje konje v izobražbo in v ogib daljnih nesreč pripeljali. Gornji avtomobil bi se lahko po vseh kranjskih konjerejskih krajih za vajo konj rabil. Lahko mogoče, da se kaka avtomobilska firma najde, katera bi to vajo za reklamo prevzela.

Domače novice.

Velikonočni procesiji v Novem mestu sta bili letos tako veličastni, kakor že več let ne; ob najlepšem vremenu in ob zelo obilni udeležbi sta se vršili z vsem sijajem.

Bela zastava je vihrala od Velike sobote dopoldan do torika 13. aprila na posloplju tuk. c. kr. okrajnega sodišča.

Odstopil je kot poslanec dolenskih mest notar Ivan Plantan.

Bolnica v Kandiji. Dne 14. marca pop. je umrl v bolnici novomeški ubožec Stritar Janez, po domače „prošt“. Bog mu daj večni mir! — V neki gostilni v Novem mestu so nekateri naukušenci za stare šege imeli zborovanje; pri odhodu so si hoteli po stari navadi dati bratovski poljub ali jeden v svojem navdušenju je malo preveč težko roko imel, ker je svojemu prijatelju vidno znamenje pritisnil na obraz, oni pa od samega veselja je šel namesto domov pa v bolnico, ali bil je že na lastno zahtevo zopet izpuščen, zborovanje bo še povrh imelo sodnijsko posledico. — V Malem Gabru so se v pondeljek fantje v neki gostilni stegli ter so jednega na obrazu potolkli; sedaj premišluje v bolnici ljubezen svojih kolegov. — V Adlešiču so bili tudi nekateri vojaki na dopustu, zato so v svoji brezdelavnosti sklenili vojsko, katero so tudi zvečer v pondeljek izvršili. Izid je bil sijajen, mrtvecev niso imeli, samo jeden je bil ranjen ter prejel pet sunkov z bajonetom; sedaj se nahaja namesto v vojaškem lazaretu, v bolnici v Kandiji; vsi ti slučajji so samo lahke poškodbe.

Izredni občni zbor „Narodne Čitalnice“ v Novem mestu bo v soboto 24. t. m. ob 8. uri zvečer. Dnevni red: I. Preureditev oziroma obnovitev notranjih čitalničnih prostorov. II. Volitev predsednika. — K obilni udeležbi vabi Odbor.

„Dolenjsko pevsko društvo“ priredi v soboto dne 17. t. m. v prostorih „Narodne Čitalnice“ v Novem mestu „Pomladanski koncert“ z naslednjim vspevom: 1. F. S. Vilhar: Slovo, moški zbor z bariton-solo, poje gosp. dr. Josip Strašek. 2. P. Krizkowsky: Utonila, mešan zbor. 3. J. W. Kaliwoda: V daljavo, poje gđ. Mimi Mikolič. 4. A. Foerster: Mladi mornar, šestglasni mešan zbor. 5. a) R. Schumann: Grenadirja, b) F. S. Vilhar: Mornar, bariton-solo, poje g. dr. J. Strašek. 6. F. Košat: Ob vrbškem jezeru, valček za mešan zbor. — Ples. — Začetek ob 8. uri zvečer. — K obilni udeležbi uljudno vabi Odbor.

Rezervisti se vračajo. Ob Veliki noči so pričeli pri vseh zborih odpuščati rezerviste, ki so bili namenjeni nadomestiti mogoče izgube na jugovzhodu. Med njimi je mnogo takih, ki bodo iskali službe in dela, ker je njih prejšnje mesto zasedeno. Društvo „srebrnega križa“ na Dunaju si je stavilo hvalevredno nalogo, da bo take rezerviste gmotno podpiralo in jim preskrbovalo službe. Kdor potrebuje delavca ali uslužbenca, naj to naznani svojemu okrajnemu glavarstvu oziroma županstvu ali pa neposredno tajništvu društva na Dunaju, I. okraj, Stubenring 8, kjer sprejemajo tudi darove.

Gospodarske drobtine.

— **Vinska razstava** v Novem mestu se slovesno otvori na Belo nedeljo 18. t. m. ob 11. dopoldne v sobani Tučkove gostilne. Vabimo k otvoritvi vse interesente in prijatelje dolenskega vinarstva. Udeležje naj se otvoritve razstavljavci in vinski kupci, gostilničarji in vinogradniki; vsak, kdor se zanima za razvoj naše vinske kupčije in našega vinogradništva! Vinska razstava s pokušnjo in prodajo vin bo odprta na Belo nedeljo do 6 zvečer. Vinski kupci dobe posebne izkaznice za prosto pokušnjo vin in se morajo pred otvoritvijo zglasiti za nje pri odboru, drugi obiskovalci dobe za pokušnjo posebne vinske znamke. V pondeljek se razstava odpre ob 10. dopoldne in bo odprta do 6. zvečer.

Premovanje vin na razstavi v Novem mestu se vrši v soboto 17. aprila, toraj en dan pred otvoritvijo. Zaradi tega morajo biti vsa vina v soboto zjutraj že na lice mesta. Kakor smo razglasili razstavljavcem, treba da se pošljejo vina že v petek 16. t. m. v Novo mesto, da jih odbor pravočasno dobi. Vspeh premovanja se naznani še-le pri sklepu razstave, v pondeljek 19. aprila ob 6. zvečer.

— **Našim gostilničarjem in vinskim kupcem!** Glavni namen vinske razstave v Novem mestu je vinska kupčija. Zato se obračamo še enkrat do vseh naših odjemalcev s prošnjo, da se ugodne prilike za nakup vina mnogoštevilno udeležje. Za razstavo je priglasenih nad sto vrst dolenskega in belokranjskega vina. Zastopana bodo najboljša naša vina, zato si bo lahko vsak izbral in kupil, kar mu bo najbolj ugajalo. Vsak gostilničar, komur je količkaj mar napredek našega vinstva, naj se udeleži vinske razstave in vinskega semnja in naj si tukaj izbere, kar potrebuje za svojo gostilno. Držimo na to, da se v domačem kraju toči in ceni domač pridelek!

— **Kebrovo leto.** Letos imamo kebrovo leto. Zato opozarjamo naše gospodarje že danes na to, da bo treba hrošče preganjati in pokončevati. V jutranjih urah jih bo treba otresati z drevja, pobirati in pariti z vrelo vodo. Mrtve hrošče kaže tudi sušiti, ker so prav dobra piča za kuretino.

— **Glede škropljenja trt z modro galico** si moramo zapomniti, da imamo z galico odvracati strupeno roso in ne pokončevati. Ako škropimo še-le potem, ko je bolezen že nastopila, ne bo dosti pomagalo. Tako škropljenje je prepozno! Zato je pa glavna stvar, da se škropi dosti zgodaj.

— **Pregosta strn.** Če je strn pregosta, se lahko sedaj spomladi z brano prevleče in z brano zredči. Res izgleda tako obdelana njiva slabo ali v malo dneh se popravi in žito nam vse bolj vsepa. Pozneje se mora pregosto stoječa strn obžeti.

— **Saditev krompirja.** Pri krompirju je važno, da pride v dobro zrahljano zemljo. Če ga sadiš v jamice, kakor delajo naše gospodinjje, potem se mu zemlja res dobro pripravi in zrahlja. Ceneje je delo z osipalnikom in tudi prav dobro. Zorana in povlečena njiva se z osipalnikom obdela v grebene. V tako nastale jarke se sadi krompir in zagrne z motiko.

— **Spomladna paša.** Letošnje pomankanje krme bo marsikaterega gospodarja prisililo, da bo pričel z zgodnjo pomladno pašo. Taka paša ugaja živini bolj kakor košenici. Če imamo po takih prostorih pozneje kositi se na vsak način priporoča, da jih po končani paši nekoliko pognojimo. Za take prostore je najboljši gnoj gnojnica ali pa čilski soliter, ki hitro deluje in vpliva posebno na rast trave.

— **Kokoš ima piko.** Pri nas se pri kuretini pogostoma pokaže bolezen, ki jo imenujejo pika in katero zdravijo na ta način, da piko izderejo z jezika. To zdravljenje je surovo ravnanje in nič drugega. Sedež boleznij v tem slučaju niti na jeziku ni, če tudi dobi jezik piko, ampak sedež je v želodcu in krofju. Nastane pa bolezen vsled prehlaje. Kokoš sedi žalostno in nima teka. V želodcu nastane vnetje vsled česar postane jezik suh in trd. Najboljše sredstvo proti piki je to, da se da skozi nekaj dni nekoliko poprovih zrn zavutih v maslo in da se da poleg tega kaj mehke piče, namočenega kruha, ali kaj takega.

Ameriški novičar.

Umrla je v Jolietu v Ameriki gospa Marija Trlep, rojena Zagorec. — V Chisholm, Minn., je umrl Alojzij Čebulc. Istotam je umrl Slovenec Anton Perhaj, rodom iz Male vasi pri Laščah. V Monore rudniku se je ponesrečil Slovenec Alojzij Gornik. Teško da okreva.

* **Velikanski ledenik.** Častniki in potniki v ameriško luko dospelega parnika Adriatic od White Star Line naznanjajo, da so na svojem potu v Ameriko imeli ves čas kar najslabše vreme, kakoršnjega imenovani parnik dosedaj še ni imel prestati. Parnik je došel v New York z jednodnevno zamudo in vsi mornarji ter potniki so bili nepopisno veseli, ko so privezali parnik k njegovemu pomolu na Hudson Riverju. Na svojem potu je parnik Adriatic tudi srečal velikanski ledenik, ki se je pojavil na desni strani parnika. Kapitan Smith je hitro proračunal, da je ledenik 170 čevljev visok in več kakor 1000 čevljev dolg. Potniki, ki so opazovali ledenik, trdijo, da je izgledal ravno tako, kakor kaka gora, ki je izdelana iz čistega stekla.

Raznoterosti.

* **Nazadovanje Francije.** Časniki večkrat poročajo, kako ta moderna država v istini nazaduje. Francoske novine same omenjajo, da nazaduje francoska vojna mornarica. Ta slavni narod, ki se je ponašal s svojo mornarico, ker je bila prva v Evropi za angleško, zdaj gleda, kako mu neslavno propada. Zdaj je že na četrtem mestu i kmalo zdrkne na peto. Večkrat se čuje o bunah mornarjev na francoskih ladjah. Nima prave discipline. Francija bi rada zatajila to rano. Nedavno je kaznovala pomorskega častnika, ker se je izrazil proti časnikiarju, da mornarica nima dosti hrane. — A tudi notranje nepravilike razjedajo to državo. Širom znana je pokrajina Bretanja. Ta neodvisna vojvodina se je zedinila s Francosko vsled možitve Ane Bretanjske. Francija je vojvodini svečano obljubila, da bo ščitila njene pravice in običaje. Ko je nastala prekucija, so Bretančji uspešno odbijali revolucijsko vojsko, a slednjič so priznali revolucijsko vlado — toda s pogodbo, da bo zavarovana svoboda veroizpovedi in posest njih cerkva. Današnja framasonska vlada se ni ozirala na te pravice katoliških Bretančev, nego je začela pleniti cerkvena imetja in preganjati katoliško vero v Bretanji, ne brigajoč se, da s tem krši konkordat, katerega je vlada sklenila z Bretanijo. Vsled tako nepoštenega postopanja francoskih framasonov je zavrela kri Bretančjem. Začela se je širiti propaganda za ocepčenje Bretanje od Francoske. Mogoče da se izcimi državljanska vojska. Čudna framasonska načela, oznanjujoča enakost, bratstvo in slobodo — pa v dejanju kršijo vse to, kar so obljubovali, ne drže pogodbe, branijo ljudem vdeleževati se svete maše in slušati Božjo besedo. — To svobodo osvetljuje tudi dejstvo, kako se je postopalo proti „Asumpcionistom“. Ti redovniki so izdajali katoliški list „La Croix“. Preden so bili prognani, so prodali list nekemu zasebniku. To ni bilo po volji vladi, katera želi svobodo; ona meni nič tebi nič zapleni list, tiskarno in vse kar je z listom v zvezi rekoč: da mora list pripasti državi, ker je prej pripadal redovnikom. Da je novi izdajatelj kupil list za svoje poštene denarje in da je bil res njegova lastnina, ni nič upoštevala pravična vlada. Kolikor več krivic naredi, toliko bolj se bliža svoji pogibelji.

* **Izseljenci.** — „Dan“ poroča, da je 1. 1908 Cunard-Line, angleško parobrodsko društvo samo iz Reke prepeljalo v novi svet 17.322 oseb, a iz Njujorka v Reko pa 8.800.

* **Hrvatska.** — Dne 9. aprila je poteklo že pet let, odkar je umrl slavni mecen jugoslovanski biskup Strossmayer. A še zdaj nima naslednika. Kolika zguba za ubogi hrvatski narod!

* **V Dalmaciji** je dovoljeno saditi tobak tudi na vseh otokih pod pogoji, ki jih vlada odobri. A sadike se ne smejo prenašati iz Hercegovine.

* **Mrtvaški banket.** Neki F. Ravanez v Montecarlu je povabil odlično družbo v svojo vilu na banket. Na vabilu je bilo pisano, da čaka udeležnike na koncu veliko presenečenje. Proti jutru je končal banket. Ravanez je vstal, govoril gostom, nato pa potegnil revolver iz žepa ter se ustrelil v sence. Bil je takoj mrtev. Bil je še mlad, pa bolan na živcih.

* **Ženske v avstrijski trgovini.** V Avstriji je zaposlenih v obrti in trgovini 1.062.920 žensk. Število zaposlenih moških ni niti trikrat toliko. Od 1000 zaposlenih oseb je 262 žensk, 738 moških. Poleg teh podatkov so uposlene ženske največ v tekstilni industriji, in sicer 270.427, v trgovinah 203.059, v industriji obleke 184.586, v gostilnicah in pivovarnah 145.191.

* **Samoumor milijonarja.** V Filadelfiji se je eden med najbogatejšimi ljudmi cele Amerike, 74 letni Charles Ellis, ustrelil in to iz strahu pred roparji. Zapušča premoženje 50 mil. dolarjev.

* **Koliko prehodi natakara na dan?** V Kristijaniji se je dogvalo s pomočjo korakomera, da je napravil natakara od 8. ure zjutraj do polnoči 99.000 korakov, kar znaša 60 kilometrov.

Smešnice.

Prvi april. A.: „Ali veš, da morajo zaradi stekline tudi mačke nositi torbe (nagobčnike)?“ — B.: „Tega sicer še nisem vedel, toda videl sem pa že včeraj sam kokoši in peteline s torbami na kljunih.“

Hišni posestnik, ki si je pred dvanaajstimi leti novo hišo zgradil, se pritoži proti mizarskemu mojstru, kateri mu je napravil vrata in okna, češ, da je dal tako slab les, da so ga že močno črvi razjedli in poškodovali. — Toda dovtipen mizar mu hitro zavrne: „To pa že ni res! Vam takoj dokažem! Jaz sem vam napravil vrata in okna gotovo iz dobrega lesa, saj bi ga sicer ne bili črvi razjedali.“

Sejmi na Dolenjskem v mesecu aprilu.

V Trebelnem in Zagradcu 17.; v Ribnici in v Podbukovju pri Krki 19.; v Metliki 20.; v Žužemberku in Leskovcu 24.; v Semiču 26.

Tržne cene v Novem mestu.

Imenovanje	Hektl. po		Imenovanje	Hektl. po	
	K	h		K	h
Šenica	20	48	Leča	10	72
Rž	14	96	Bob	—	—
Koruza	13	—	Ajda	12	36
Oves	9	76	Proso	11	71
Ječmen	12	86	Soršca	15	60
Krompir (mernik)	1	60	Lan	—	—
Fižol	11	71	Jajca po 10 za 40 vinarjev.		
Grah	11	04			

Tujci v Novem mestu.

Hotel Koklič: Kučera B., dr. Lavrenčič, Traven J., Zajc A., Pöschl A., Sark E., Armič M. iz Ljubljane; gospa Fux in hčerka iz Metlike; Klamut C., Jerzabek I. iz Dunaja; Čermak M. iz Rudolfovega; Burnik S. iz Idrije; Zevnik A. iz Voloske; Aleksander M. iz Siseka; Traun J. iz Glince; Tauber B. iz Zala-Egerszeg; Zurl J. iz Kočevja.

Hotel pri Pošti: Kužnik A., Huč F., Müller J. iz Trebenj; Dolžan F. iz Radovljice; Faleskini F. iz Brda; Jerman J. iz Kranja; Ivanovič M. iz Celovca; Bohinc M. iz Števic; Scheiblan K. iz Šoštanja.

Hotel Jacaz: Škl J. in M.; Brajer M.; Jamnik A. iz Ljubljane; Mohorič A. iz Ljubnega; Arko J. iz Cikave; obitelj Grudnik iz Trebenj; Braunsteiner H., Robir A. iz Zagreba.

Jakše: Dolgan A. iz Volčjega pri Trstu; Benčič M. iz Herpelj; Bračička I. iz Steinkirchen-a (Bavarsko); Brulc J. iz Glöttweg-a (Bavarsko).

Dražbeni oklic.

E 64/9
6

Po zahtevanju Mestne hranilnice v Novem mestu zastopane po dr. Scheguli, odvetniku v Novem mestu bo dne

29. aprila 1909 dopoldne ob 10. uri

pri spodaj oznamenjeni sodnji v izbi št. 6 v Novem mestu dražba zemljišča vl. št. 306 kat. obč. Gotnavas s pritlikino vred, ki sestoji iz hiše parc. št. 128 in njive parc. št. 992.

Nepremičninam, katere je prodati na dražbi je določena vrednost in sicer hiši na 600 K, njeni na 445 K.

Najmanjši ponudek znaša 696 K 68 h, pod tem zneskom se ne prodaje. Dražbene pogoje, ki se ob enem odobre in listine, ki se tičejo nepremičnin (zemljiško-knjižni izpisek, hipotekarni izpisek, izpisek iz katastra, cenitveni zapisniki itd.) smejo tisti, ki želé kupiti, pregledati pri spodaj oznamenjeni sodnji v izbi št. 5 med opravičnimi urami.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati gledé nepremičnine same.

O nadaljnih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičninah pravice ali bremena ali jih zadobe v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolišu spodaj oznamenjene sodnje niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnja Rudolfovo, oddelek II.,

dne 17. marca 1909.

(87)

Vabilo na

III. redni občni zbor Kmetске posojilnice in hranilnice v Mirni peči

kateri se vrši

v nedeljo, dne 25. aprila 1909 ob
3. uri popoldan v zadržni pisarni

s sledečim dnevnim redom:

- 1.) Poročilo načelstva.
- 2.) Potrjenje letnega računa.
- 3.) Dopolnilna volitev računskega pregledovalca.
- 4.) Dopolnilna volitev odbornikov načelstva.
- 5.) Slučajnosti.

(90)

Brockhaus Leksikon

novejša izdaja in dobro ohranjen je ceno na prodaj. — Izve se v upravnistvu „Dolenjskih Novic“.

(89-2-1)

P. n.!

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjava, da sva zopet prevzela staroznano

gostilno „Pri Lipi“ v Kandiji (pri Pintarju)

ter bova vsikdar skrbela za izborna pijačo, dobro kuhinjo in točno in ceno postrežbo.

Sobe za prenočišče imava vedno na razpolago.

Za mnogobrojen obisk se uljudno priporočava

Velespoštovanjem

(85-3-1)

Franc in Alojzija Smuk.

Pozor! Pozor! Pozor!

Na prodaj je iz proste roke

(88-3-1)

prodajalna z vso opravo na najboljšem prostoru tik farne cerkve radi preselitve. Poleg ste tudi dve njivi. Proda se le takemu, ki bode trgovino naprej vodil. Vpraša naj se pri Mariji Kalinger, trgovki v Št. Petru pri Novem mestu.

Hiša na prodaj

(81-2-2)

v Kandiji pri Novem mestu blizu bolnišnice št. 74. Hiša obstoji iz dveh sob v pritličju in v drugem nastropju ena soba. Hiša je pripravna za vsako **dve njivi** na prodaj skupno ali obrt. — Zraven so še vsaka posebej ter šupa in svinjak zaradi preselitve v Ameriko. Kdor hoče to kupiti naj se zgleda do koncem aprila pri Franc Sekula, Kandija št. 74.

Steckenpferd lilijino mlečno milo

Najmilejše milo za kožo kakor tudi proti pegâm!

(54-20-4)

Dobi se povsod!

V Škocijanu na Dolenjskem je iz proste roke naprodaj **posestvo** obstoječe iz: zidane hiše z vrtom, štale, kozolca, njiv, travnikov, gozda in vinograda. Pri hiši je bila od nekdanje koncesije za sejmarski vinotoč. — Več pove lastnik Josip Ausec, vrvar v Novem mestu. (86)

Pivovarna Mengeš

Julij Stare

ustanovljena leta 1818

priporoča svojo dvojno marčno, marčno in bavarsko pivo v sodčkih in steklenicah.

Zaloga pive v Rudolfovem (83-5-2)

v hiši g. Perko, tikoma kolodvora.

Načelstvo splošne obrtne zadruga

za sodni okraj Rudolfovo naznanja, da občni zbor 4. aprila ni bil sklepčen zaradi premajhne udeležbe članov, toraj se vrši zopet

dne 18. aprila

z istim vspehom in ravno tamkaj ob 2. uri popoldan, kakor se že glasi v razposlanih vabilih. (84-2-2)

K obilni udeležbi se uljudno vabi.

Loterijske številke.

TRST, 10. aprila 64 8 16 39 24

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo (69-0-4)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obre- **4¹/₂ 0** na leto brez odbitka rentnega davka, stuje po **2 0** katerega sama iz svojega plačuje.

ESENCE fine kakovosti za takojšnje izvrstno izdelovanje vsakoršnih opojnih pijač, finih namiznih likerjev in specialitet imam vedno v zalogi. — Poleg tega se dobi pri **80%** **kisova kislina**, kemično čista, za izdelovanje najfinjšega kisa. Navodila in lepake pošljem brezplačno z vsako pošiljateljico. Ceniki brezplačno in pošt. prosto.

Carl Phillip Pollak, Essenzenfabrik PRAG, Mariengasse 18.

(52-15-7) Zanesljivi, v stroki zvedeni zastopniki se iščejo.

Ustanovljeno **IVAN SVETEC** Ustanovljeno
1899 brivec in vlasuljar 1899

izdeluje vsa vlasuljarska dela, kupuje zmešane in rezane **ŽENSKÉ LASE** po najvišji ceni. V zalogi ima vse toaletne stvari, posebno svetovno znani **original Bayrum** tekočina proti izpadanju las in prhut, prhut izgine tekom enomesečne uporabe popolnoma po njegovem navodilu. Pravi **Amerikan-Petrol** tudi proiskušene za rast pomladka las posebno pri otrocih. (11-24-11)

Neprecenljiv **Nusiol**, barvilo za lase in brade, prekaša vse dosedanje iznajdbe, čudovit uspeh sedajnosti, neškodljiv, zdravniško preiskano.

Zraven tega priporoča svoj **Brivski Salon**, urejen z najnovjšimi komforti, s hitro, čisto, dobro postrežbo želeč mnogobrojnega obiska.

Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dne 11. febr. 1909 na novo otvorena velika manufakturna trgovina

FRANC SOUVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22 v Ljubljani.

(50 43-7)